

UWAGI

DO PROJEKTU USTAWY PRAWO ENERGETYCZNE - Projekt z dnia 08.10.2012;
Wersja: 1.24
(przepisy dotyczące rozliczania kosztów ciepła w budynkach wielolokalowych)

Uwaga wstępna:

1. Propozycję zmian w projekcie ustawy, zostały wpisane w tekst opublikowanego projektu na stronie internetowej Ministerstwa Gospodarki.
2. Formułując uwagi, uwzględniono zapisy w art. 201, ust. 2, pkt 6), 7), 8), 9) z których wynika, że zostanie wydane odpowiednie rozporządzenie wykonawcze, regulujące szczegółowo sposób rozliczania kosztów ciepła w budynkach wielolokalowych.
3. Przedstawiając n/w uwagi, kierowano się także postanowieniami *Dyrektywy w sprawie efektywności energetycznej*, która w dniu 11 września 2012 roku została uchwalona przez Parlament Europejski a w dniu 4 października br. została przyjęta przez Radę Unii europejskiej.

UWAGI OGÓLNE

Projekt nowej ustawy **Prawo energetyczne**, w odniesieniu do rozliczania kosztów ciepła w budynkach wielolokalowych (art. art. 192; 193; 201; 226 – wersja 1.24 z dnia 08.10.2012 r. , oraz art. 42, projektu ustawy – **Przepisy wprowadzające....**, z dnia 09.10.2012, wersja: 0.11), nie zawiera kilku podstawowych, postulowanych powszechnie przez odbiorców ciepła, oraz proponowanych zapisów do tego projektu, omawianych także na posiedzeniach – powołanego przez Wicepremiera, Ministra Gospodarki – Zespołu Doradczego. *Stowarzyszenie ds. Rozliczania Energii* brało udział w tych pracach.

Nowe Prawo energetyczne miało, w założeniu, poprawić obecne zapisy oraz stworzyć lepsze warunki, zwłaszcza zarządcom budynków, do poprawnego rozliczania kosztów ciepła w budynkach wielolokalowych; wyeliminować marnotrawstwo energii oraz wygenerować oszczędności w wymiarze indywidualnym, oraz całej gospodarki, w wyniku tego ograniczyć emisję szkodliwych gazów. Konkretnie, związane z tym propozycje były przedstawiane min. na posiedzeniach w/w Zespołu.

Postulowano min.:

- Wprowadzenie obowiązku rozliczania kosztów ciepła według indywidualnego zużycia,
- Metoda rozliczania według powierzchni tylko wówczas, jeśli zastosowanie przyrządów pomiarowych lub urządzeń wskaźnikowych jest technicznie niemożliwe lub ekonomicznie nieuzasadnione,
- Minimalny udział (60 %) kosztów stałych dostawy ciepła na ogrzewanie oraz 20% odnośnie ciepłej wody (koszty cyrkulacji),
- Określenie zasad i warunków rozliczania zamiennego,
- Zasady rozliczania lokali czasowo nie użytkowanych, oraz nie udostępnionych do rozliczenia,
- Określenie, co regulamin powinien zawierać,
- Określenie minimalnych wymogów, jakie powinien spełniać budynek, w którym zostanie wprowadzony system rozliczeń według indywidualnego zużycia.

Przedstawiony przez Resort Gospodarki projekt ustawy, zdaniem Stowarzyszenia ds. Rozliczania Energii, nie zawiera przepisów dotyczących najważniejszych zagadnień lub

formułuje je odmiennie od oczekiwań odbiorców ciepła. Zawiera natomiast regulację dotyczącą min. uwzględnienia w rozliczaniu kosztów ogrzewania, przenikania ciepła przez przegrody budowlane oraz temperatury w lokalu. Nie uwzględnia natomiast wewnętrznych zysków ciepła, które są zróżnicowane, ale dochodzą do 30 % ilości ciepła dostarczonego do lokalu (w zależności od sposobu jego użytkowania).

Należy mieć na uwadze, że wprowadzenie do systemu rozliczeń parametru przenikania ciepła przez przegrody, temperatury w lokalu, zysków ciepła od pionów i gałęzek, ale także wewnętrznych zysków ciepła, skomplikuje system rozliczeń co spowoduje, że będzie on niezrozumiały dla lokatora a jednocześnie bardziej podatny na uszkodzenia i manipulacje. System rozliczeń powinien być możliwie prosty, zrozumiały dla użytkownika lokalu oraz relatywnie tani, tzn. koszt obsługi systemu nie powinien przekraczać potencjalnych oszczędności energii przy jego zastosowaniu.

Nie zrozumiałym jest, dlaczego projekt Prawa energetycznego, w zakresie rozliczania kosztów ciepła w budynkach wielolokalowych nie implementuje postanowień w tym zakresie Dyrektywy w sprawie efektywności energetycznej, uchwalonej przez Parlament UE w dniu 11 września i przyjętej przez Radę UE w dniu 4 października 2012 roku. Dyrektywa min. wprowadza obowiązek powszechnego opomiarowania i rozliczania kosztów ciepła według rzeczywistego zużycia w lokalach.

UWAGI SZCZEGÓŁOWE

Art. 192. 1. (bez zmian)

2. (bez zmian)

3. (bez zmian)

4. Koszty dostarczenia ciepła rozlicza się, w części dotyczącej:

1) ogrzewania, stosując dla lokali mieszkalnych i użytkowych metody wykorzystujące:

a) dla części kosztów zależnej od zużycia indywidualnego:

- wskazania ciepłomierzy lokalowych lub innych przyrządów pomiarowych wprowadzonych do obrotu, zgodnie z odrębnymi przepisami,
- wskazania nagrzewnikowych podzielników kosztów, jako urządzeń wskaźnikowych, zgodnych z wymaganiami norm PN-EN 834 lub PN-EN 835,
- kubaturę albo powierzchnię tych lokali, jeżeli zastosowanie ciepłomierzy lokalowych, innych przyrządów pomiarowych lub nagrzewnikowych podzielników kosztów jest technicznie niemożliwe albo ekonomicznie nieuzasadnione,

b) dla części kosztów niezależnej od zużycia indywidualnego, kubaturę lub powierzchnię tych lokali;

2) przygotowania ciepłej wody dostarczanej centralnie przez instalację w budynku wielolokalowym, stosując metody wykorzystujące:

a) dla części kosztów zależnej od zużycia indywidualnego:

- wskazania lokalowych wodomierzy ciepłej wody lub
- liczbę użytkowników lokalu,

b) dla części kosztów niezależnej od zużycia indywidualnego powierzchnię lokali,

Art. 193. 1. Właściciel lub zarządca budynku wielolokalowego dokonuje wyboru metody rozliczania całkowitych kosztów dostarczenia ciepła na poszczególne lokale mieszkalne i użytkowe w tym budynku, tak aby wybrana metoda:

1) stymulowała energooszczędne zachowania;

2) zapewniała zachowanie prawidłowych warunków eksploatacji budynku i lokali w zakresie temperatury i wentylacji, określonych w przepisach prawa budowlanego;

3) uwzględniała współczynniki wyrównawcze zużycia ciepła na ogrzewanie, wynikające z położenia lokalu w bryle budynku;

4) zapewniała ustalanie opłat, o których mowa w art. 190, w sposób odpowiadający zużyciu ciepła na ogrzewanie i przygotowanie ciepłej wody użytkowej.

2. W wybranej metodzie można uwzględnić ilość ciepła dostarczonego do lokalu z nieopomiarowanych przewodów instalacji centralnego ogrzewania oraz przenikania ciepła między lokalami, jeżeli jest to technicznie możliwe i ekonomicznie uzasadnione.

3. Właściciel lub zarządca budynku wielolokalowego wprowadza wybraną metodę, o której mowa w ust. 1, w formie wewnętrznego regulaminu rozliczeń kosztów dostarczenia ciepła, zwanego dalej "regulaminem rozliczeń"; regulamin rozliczeń podaje się do wiadomości użytkownikom lokali, w terminie 14 dni od dnia jego wprowadzenia do stosowania.

4. W przypadku gdy właściciel lub zarządca budynku wielolokalowego wprowadził metodę, o której mowa w ust. 2, wykorzystującą ciepłomierze, inne przyrządy pomiarowe lub urządzenia wskaźnikowe, użytkownik lokalu jest obowiązany udostępnić swoje pomieszczenia w celu zainstalowania lub wymiany tych przyrządów lub urządzeń oraz umożliwić dokonywanie ich kontroli i odczytu w celu rozliczania kosztów dostarczenia ciepła.

5. W przypadku stosowania w budynku wielolokalowym metod, o których mowa w ust. 4, regulamin rozliczeń określa także zamiennie rozliczanie opłat za ciepło dostarczone do lokali mieszkalnych i użytkowych, na podstawie ich kubatury lub powierzchni, jeżeli użytkownik lokalu:

1) nie udostępni ciepłomierzy, innych przyrządów pomiarowych lub urządzeń wskaźnikowych do dokonania ich odczytu lub kontroli,

2) dokona ingerencji w ten przyrząd lub urządzenie w celu zafałszowania jego pomiarów lub wskazań,

3) nie udostępni zajmowanego lokalu do zamontowania w nim przyrządów lub urządzeń w celu rozliczania kosztów dostarczenia ciepła.

6. W przypadkach określonych w ust. 5 użytkownik lokalu, w okresie rozliczeniowym, może zostać obciążony nie więcej niż dwukrotnością iloczynu średniej wartości kosztów ogrzewania :

1) m³ kubatury budynku wielolokalowego i kubatury użytkowanego lokalu albo

2) m² budynku wielolokalowego i powierzchni użytkowanego lokalu.

Zmiana w art. 201

Z art. 201 ust.2 wykreślić punkty: 6), 7), 8), 9) i wpisać je do nowego art. 201a w brzmieniu jak niżej:

Art. 201a.1. Minister właściwy do spraw gospodarki, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw budownictwa, określi w drodze rozporządzenia:

1) grupy lokali, o których mowa w art. 192 ust. 2;

2) szczegółowy sposób rozliczania kosztów dostarczania ciepła określony w metodach, o których mowa w art.192 ust. 4;

3) sposób obliczania współczynników wyrównawczych, o których mowa w art. 193 ust. 1 pkt 4;

4) zakres regulaminu rozliczeń;

(...)

Zmiana w art. 226

Dotychczasowy tekst oznaczyć jako ust. 1, oraz dodać ust. 2 w brzmieniu jak niżej:

Art. 226.

2. Właściciel lub zarządca budynku, który narusza obowiązek montażu, w lokalach budynków wielolokalowych, przyrządów pomiarowych lub urządzeń wskaźnikowych, umożliwiających rozliczanie według zużycia ,kosztów ogrzewania oraz zużycia ciepłej wody w takich lokalach,
- podlega karze grzywny, nie mniejszej niż 5.000 zł.
-

Ustawa – Przepisy wprowadzające (...), Projekt z dnia 9.10.2012, wersja 0.11 (...)

Art. 42. 1. Właściciele lub zarządcy budynków wielolokalowych są obowiązani wyposażyć je w ciepłomierze, o których mowa w art. 192 ust. 2 Prawa energetycznego, w okresie 3 lat od dnia wejścia w życie Prawa energetycznego.

2. W okresie 3 lat od dnia wejścia w życie Prawa energetycznego, właściciel węzła ciepłego jest obowiązany zainstalować odpowiednie przyrządy pomiarowe w celu dokonywania pomiarów, o których mowa w art. 192 ust. 3 Prawa energetycznego.

Dodać ust. 3 w brzmieniu jak niżej:

3. Właściciele lub zarządcy budynków wielolokalowych są obowiązani wprowadzić rozliczanie kosztów ciepła według indywidualnego zużycia w lokalach, przy zastosowaniu metod, o których mowa w art. 192 ust.4 - w terminie do 31.12.2016 roku.

UZASADNIENIE PROPONOWANYCH ZMIAN

Art. 192 ust. 4. 1) a)

- Ciepłomierze lokalowe pełnią funkcję podzielników kosztów ogrzewania; stąd jest potrzeba podkreślenia ich funkcji w systemie rozliczeń kosztów ogrzewania; znane są liczne przypadki, kiedy montowane są przepływomierze (liczniki ciepłej wody) do podziału kosztów ciepła na ogrzewanie;
- Nagrzewnikowe podzielniki kosztów ogrzewania są dotąd jedynymi urządzeniami wskaźnikowymi w systemie podziału kosztów ogrzewania; ich wymagania określone są w normach: PN-EN 834 oraz PN-EN 835. Samo określenie „wskazania urządzeń wskaźnikowych” jest niewystarczające. Określenie „podzielniki kosztów ogrzewania” występuje w Dyrektywie ws. efektywności energetycznej oraz w w/w Normach.
- Podzielniki kosztów ogrzewania nie są wyrobami budowlanymi. W roku 1992 wobec luki w przepisach prawnych, zostały dopuszczone do stosowania w budownictwie w Polsce, decyzjami, a następnie aprobatami technicznymi, wydawanymi w trybie dopuszczania do stosowania wyrobów budowlanych. Od 2004 r. obowiązuje Ustawa o wyrobach budowlanych, która za wyroby budowlane uznaje tylko te wyroby, które objęte są Decyzjami Komisji Europejskiej w sprawie procedury atestowania zgodności wyrobów budowlanych zgodnie z art. 20 ust.2 Dyrektywy 89/106/EWG w sprawie wyrobów budowlanych. Nie ma wśród nich podzielników kosztów, a także wielu innych wyrobów (np. elementów sieci wentylacyjnych) stosowanych w budynkach. W 1999 r. zostały wdrożone do systemu Polskich Norm, normy europejskie EN-834 i EN-835. Deklaracja zgodności lub certyfikat zgodności z tymi normami, wydane w trybie przepisów ustawy o systemie oceny zgodności, dopuszczają podzielniki kosztów do obrotu i stosowania na terenie Polski.
- Kubatura lub powierzchnia lokalu, jako samodzielna metoda podziału kosztów ogrzewania pozostaje w sprzeczności z wymogami, zapisanymi w art. 193 ust. 1 , w tym nie stymuluje energooszczędnych zachowań oraz nie stwarza warunków do ustalania opłat odpowiednio do zużycia ciepła. W interesie gospodarki, ale także

użytkownika lokalu jest, aby rozliczanie kosztów ogrzewania odbywało się powszechnie według indywidualnego zużycia. Jest to także uzasadnione ogromnym postępowaniem w termomodernizacji budynków istniejących, i nie ma żadnych uzasadnień, aby taki zapis w ustawie stwarzał warunki do powszechnego marnotrawstwa energii – szacuje się, że poza rozliczaniem według indywidualnego zużycia pozostaje nadal ok. 3 mln mieszkań w budynkach wielolokalowych. Należy przypomnieć, że *Dyrektywa w sprawie efektywności energetycznej* przyjęta przez Radę Unii Europejskiej w dniu 4 października 2012 r. wprowadza obowiązek rozliczania kosztów ogrzewania przy pomocy liczników ciepła lub podzielników kosztów ogrzewania.

- Dodanie warunku rozliczania według kubatury lub powierzchni lokali o zapis: *„... jeżeli zastosowanie ciepłomierzy lokalowych, innych przyrządów pomiarowych lub urządzeń wskaźnikowych jest technicznie niemożliwe lub ekonomicznie nieuzasadnione”* jest celowe; dotyczyć to będzie budynków nie spełniających warunków technicznych do wprowadzenia rozliczenia kosztów ogrzewania według indywidualnego zużycia, ale także budynków (zwłaszcza nowych), o niskim zużyciu energii, w których koszt obsługi takiego systemu może być wyższy, niż potencjalne oszczędności z jego zastosowania;
- Należy przypomnieć, że po poprzedniej nowelizacji ustawy (art. 45a) w 2005 r. w opinii pisemnej Departamentu Bezpieczeństwa Energetycznego, skierowanej do Stowarzyszenia ds. Rozliczania Energii (pismo DBE - X /PT/2932/3984 w/05 z dnia 22.09.2005), stwierdza się: *„Oznacza to, że metoda rozliczania kosztów ciepła wykorzystująca powierzchnię lub kubaturę poszczególnych lokali powinna być stosowana tylko wówczas, gdy nie ma możliwości, np. z przyczyn technicznych, zastosowania metod wykorzystujących wskazania ciepłomierzy lub wskazania urządzeń wskaźnikowych”*. Nie należy w nowym przepisie powtarzać sformułowań, które w przepisie poprzednim okazały się nie dość jasne i wymagały dodatkowych wyjaśnień ze strony Ministerstwa, które przepis ten przygotowało.

Art. 192 ust.5.

- Treść ust.5, ingeruje w zakres wymagań ustalonych dla budynków w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 6 listopada 2008 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U z 2008 r. Nr 201, poz. 1238), w którym ustalono wymagania dotyczące charakterystyki energetycznej budynku, obejmujące zużycie energii na potrzeby ogrzewania, wentylacji, przygotowania ciepłej wody użytkowej oraz oświetlenia wbudowanego;
- Nie należy, w różnych aktach prawnych, stawiać odmiennych wymagań, sformułowanych również odmiennie, w stosunku do tego samego zakresu rzeczywistości materialnej i technicznej jaką jest budynek;
- Podane wartości dla ogrzewania: zużycie $0,4 \text{ GJ/m}^3$ kubatury/rok, oznacza dla przeciętnego budynku mieszkalnego zużycie $1.0 \text{ GJ/m}^2/\text{rok}$ czyli $277 \text{ kWh/m}^2/\text{rok}$. Jest to ponad dwukrotnie więcej niż zużywają obecne lokale mieszkalne w Polsce. Nie wiadomo także o jaką kubaturę chodzi: „netto” czy „brutto”. Zużycie 0.3 GJ/m^3 wody oznacza dopuszczenie marnotrawstwa w przewodach doprowadzających i cyrkulacyjnych ok. 30% ciepła. Do podgrzania 1 m^3 wody w warunkach określonych przez przepisy budowlane (Warunki Techniczne jakim powinny odpowiadać budynki) potrzeba $0,231 \text{ GJ/m}^3$. Natomiast dla przygotowania c.w.u.: $0,3 \text{ GJ/m}^3$, wydają się zbyt liberalne i nie skłaniające do racjonalnego gospodarowania ciepłem;
- Uznając jednak, że każda ustawa reguluje we własnym zakresie przypisany jej obszar działania, a w projekcie ustawy Prawo energetyczne, w art.1 ust.1, pkt.6) zapisano, że

ustawa określa „kształtowanie polityki energetycznej państwa”, a więc także graniczne wartości zużycia energii na poszczególne cele jej użytkowania, nie sposób nie zauważyć, że art. 192 ust. 5 jest sformułowany nieprecyzyjnie. I tak:

- Przepis ten nakłada na zarządcę obowiązek wykonanie audytu energetycznego nie określając o jaki audyt chodzi. W przepisach polskich określenie „audyt energetyczny” przypisane jest do trzech odmiennych rodzajów działań wykonywanych wg zróżnicowanej metodologii:

- 1) audyt energetyczny w rozumieniu ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów (Dz. U. z 2008 r. Nr 223, poz. 1459),
- 2) ocena charakterystyki energetycznej budynku zgodnie z art.5 ust.3 i 4, ustawy Prawo budowlane (Dz. U. z 2009 r. Nr 161, poz. 1279),
- 3) audyt efektywności energetycznej zgodnie z art. 28 ust. 6, pkt.1, ustawy o efektywności energetycznej (Dz. U. z 2011 r. Nr 94, poz. 551).

Każdy z tych audytów kończy się zaleceniami dotyczącymi poprawy charakterystyki energetycznej obiektu, ale uprawnienia do wykonania każdego z tych audytów mają osoby o odmiennych kwalifikacjach, uzyskiwanych w odmiennym trybie.

- Podane wartości liczbowe, niezależnie od oceny realności ich osiągnięcia, podane są niezależnie od rodzaju budynku i jego współczynnika zwartości A_f/V . Budynek wielolokalowy może być budynkiem mieszkalnym, usługowym, biurowym itd., i nie można postawić jednego granicznego wskaźnika zużycia ciepła dla wszystkich tych kategorii budynków jednocześnie. Dla jednych może to być niemożliwe do osiągnięcia, dla innych zbyt liberalne i sprzyjające nadmiernemu zużyciu energii. Usuniecie ust. 5 jest więc uzasadnione.

Art. 193. ust. 1

- Określenie w ustawie wymogów, jakie powinien spełniać zastosowany system rozliczeń kosztów ciepła jest bardzo ważne. Jednocześnie należy podkreślić, że wymogi te powinny być spełnione łącznie, jako obligatoryjne. Z tego względu zapis w art. 192 ust.4. 1). a). tiret trzecie, dopuszczający jako równorzędną - do metod pomiarowych i wskaźnikowych – metodę według kubatury lub powierzchni lokalu, jest sprzeczny z tymi wymogami: nie stymuluje energooszczędnych zachowań, nie zapewnia warunków do ustalania opłat odpowiednio do zużycia ciepła w lokalach,
- Dodanie w art. 193 ust. 1, pkt. 3) wymogu, żeby system *uwzględniał także ilość ciepła z pionów grzewczych lub przenikania między lokalami oszacowanego w szczególności na podstawie rejestracji powietrza w lokalu* jest nieuzasadnione.
- Jeśli uwzględnić - w systemie rozliczeń – inne źródła ciepła, poza grzejnikami, to należałoby także uwzględnić tzw. ciepło wewnętrzne w lokalu, które szacuje się na 15 – 30%; jest to jednak nie uzasadnione, podobnie jak propozycja zapisana w pkt. 3).
- Jeśli istnieją inne, nie ujawnione argumenty w sprawie zapisu w art. 193 ust. 1, pkt 3), to zapis ten, jako fakultatywny, a nie obligatoryjny powinien być ujęty oddzielnie – jak to zaproponowano w ust. 2 tego artykułu.

Art. 193 ust. 5 (w miejsce ust. 4)

- Zaproponowana zmiana dotycząca rozliczania zamiennego dotyczy przypadków, kiedy rozliczenie według urządzeń pomiarowych lub wskaźnikowych nie może być dokonane z powodów, które zostały wymienione. Należy podkreślić, że rozliczanie zamienne dotyczy nie tylko przypadków kiedy stosowane są nagrzejnikowe podzielniki kosztów ogrzewania ale także urządzenia pomiarowe (np. ciepłomierze),

które także mogą ulegać uszkodzeniu, podlegać manipulacji w celu zafałszowania wskazań itp.,

- Ponieważ zaproponowany zapis ust.5 wyczerpuje treść dotychczasowego ust. 5; proponuje się wykreślić ten ustęp,
- Dodanie ust. 6 , przy uwzględnieniu korekty zapisu w ust. 5, wyczerpuje wymóg sformułowany przez Autorów projektu ustawy, odnośnie górnej granicy kosztu jednostkowego oraz kosztu całkowitego za ogrzewanie lokalu.

Art. 201

Art. 201 zawiera upoważnienie dla ministra właściwego do spraw gospodarki, po zasięgnięciu Prezesa URE do wydania rozporządzenia, które ma określić wiele różnych zagadnień dotyczących ciepła. Wydaje się, że połączenie w jednym rozporządzeniu także spraw dotyczących podziału kosztów ciepła wewnątrz budynku jest niewskazane. Jest to zagadnienie odrębne i powinno być uregulowane odrębnym rozporządzeniem. Ponadto należy zauważyć, że sprawa ciepła w budynku podlega, według kompetencji, ministrowi właściwemu do spraw budownictwa. Z tego względu, minister właściwy do spraw gospodarki w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw budownictwa powinien wydać odpowiednie rozporządzenie. Jego zakres zaproponowano w nowym **art. 201a**.

Art.226

Dyrektywa w sprawie efektywności energetycznej stanowi, że w przepisach krajowych powinny być określone sankcje za nie przestrzeganie przepisów w tym przedmiocie; zaznaczono, że sankcje muszą być skuteczne, proporcjonalne i odstraszające. Dlatego zasadne jest wprowadzenie odpowiedniego przepisu; tekst zapisu w nowym **ust. 2 w artykule 226** jest w pełni uzasadniony.

Ustawa – Przepisy wprowadzające (...), Projekt z dnia 9.10.2012 r.

Art. 42

Niezbędne jest określenie terminu, w jakim (właściciele) zarządcy budynków wielolokalowych obowiązani są wprowadzić rozliczanie kosztów ciepła na ogrzewanie oraz przygotowanie ciepłej wody użytkowej w lokalach, przy zastosowaniu metod, o których mowa w art. 192 ust. 4. Powinno to nastąpić w terminie do 31 grudnia 2016 roku. Taki bowiem termin zapisany został w wymienionej dyrektywie.

Propozycję odpowiedniego zapisu przedstawiono wyżej, w **art. 42 ust. 3**.